

Dagvlinders in Zeeland

**Jaarverslag
2011**

Dagvlinders in Zeeland

Jaarverslag 2011

Vlinder – en Libellenwerkgroep Zeeland

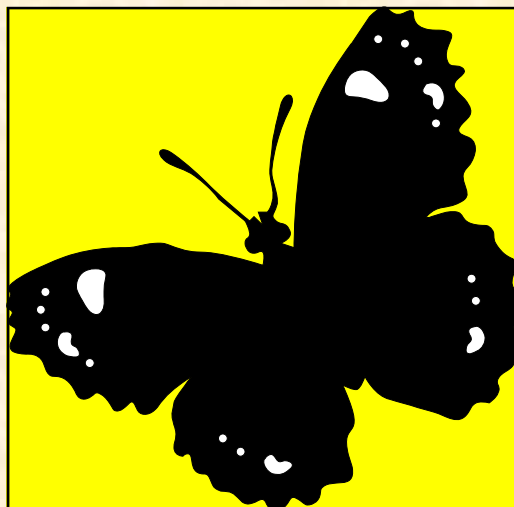
Met medewerking van :

Vlinderwerkgroep West Zeeuws-Vlaanderen

(werkgroep van Natuurbeschermingsver. 't Duumpje)

Insectenwerkgroep Oost Zeeuws-Vlaanderen

(werkgroep van Natuurbeschermingsver. de Steltkluut)

Inleiding

In december 2003 heeft de Vlinder- en Libellenwerkgroep de atlas "Dagvlinders in Zeeland" uitgegeven. In deze atlas staan de waarnemingsgegevens van de periode 1993-2002 beschreven. Dit prachtige / informatieve boek is nog steeds verkrijgbaar bij onze werkgroep! Van de waarnemingsgegevens van de periode 2003 t/m 2006 en van 2007, 2008, 2009 en 2010 heb ik eerder al een jaaroverzicht gemaakt.

Voor u ligt "Dagvlinders in Zeeland, jaarverslag 2011". Dagvlinders zijn koudbloedige dieren en dus sterk afhankelijk van de weersomstandigheden.

Het weer in 2011

Het jaar 2011 kenmerkte zich als een opvallend jaar wat betreft het verloop van het weer. In het algemeen was het een zonnig jaar. Groot was echter het contrast tussen de lente en de zomer. De lente was de zonnigste en droogste in minstens een eeuw. De zomer verliep echter zeer somber en nat.

De maanden *januari* en *februari* verliepen zacht. Vorst bleef beperkt tot enkele graden. De lente was ook zeer zacht, wat vooral veroorzaakt werd door de maand april, toen het prachtig weer was. Na de fraaie lente viel het weer tijdens de zomer vaak tegen. Vrijwel de gehele zomer lag de temperatuur rond of beneden het langjarig gemiddelde. Met name in juli was het zeer koel. De zomermaand telde bovendien geen enkele zomerse dag. Na de koele zomer volgden vanaf september juist weer zachte maanden, met geregeld zomerse dagen, waarvan er zelfs een paar begin oktober voorkwamen. November was recorddroog.

Aantallen dagvlinders

Vanaf het begin van de lente (21 maart) was het droog en zonnig met temperaturen rond 15 graden, en in die week werden ook al aardig wat vlinders gezien. In de laatste week van april was het rond 25 graden, en toen was dan ook de eerste piek in de vliegtijd van de dagvlinders in Zeeland. Een tweede piek viel in de eerste helft van juli. Eind juli / begin augustus werden bijna 3300 exemplaren in een week geteld. In de laatste week van augustus daalde dat aantal al tot 950 ex. Vanaf eind september nam het aantal vlinders sterk af.

Op de pagina's 4 t/m 20 wordt per soort een korte beschrijving gegeven, met daarbij een afbeelding en bij de meeste soorten een verspreidingskaartje van 2011 (deze kaartjes zijn gemaakt met het programma ORDE van de NEV). Ook is het aantal vindplaatsen en het aantal waargenomen exemplaren vermeld van 2011 en van de 3 voorgaande jaren, zodat er enigszins een vergelijking gemaakt kan worden hoe de soort de jaren ervoor aanwezig was in Zeeland. Helaas werden twee soorten in 2011 niet waargenomen, bij die soorten is uiteraard geen verspreidingskaartje opgenomen.

Op pagina 21 treft u een overzicht aan van het aantal vindplaatsen per week en het aantal waargenomen exemplaren per week.

Op pagina 22 staat een tabel met aantal kilometerhokken, eerste en laatste waarneming per soort en bijzonderheden.

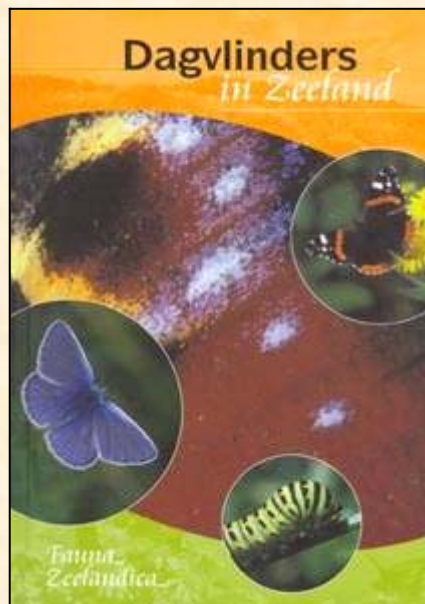
Op pagina 23 treft u een overzicht aan van het waarnemingsgemiddelde per soort per jaar.

Op pagina 24 is een overzichtkaart van Zeeland opgenomen waarop te zien is in welke kilometerhokken in 2011 dagvlinders zijn waargenomen. Dit jaarverslag eindigt met een "Tenslotte" op pagina 25.

De dagvlindersoorten worden in de gebruikelijke volgorde besproken.

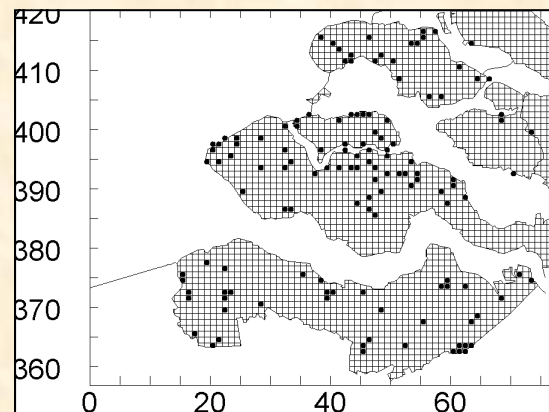
Veel leesplezier toegewenst!

DIKKOPJES

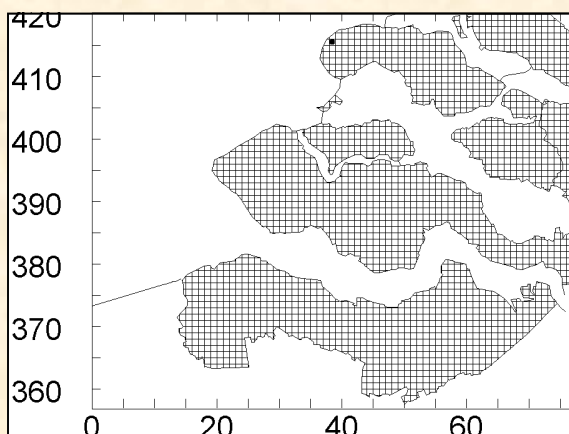
1.	2008		2009		2010		2011	
	aantal vpl.	aantal ex.	aantal vpl.	aantal ex.	aantal vpl.	aantal ex.	aantal vpl.	aantal ex.
Zwartsprietdikkopje	117	1098	155	784	194	2152	211	1398

Het zwartsprietdikkopje is een zeer algemene soort in Zeeland, die in 130 kilometerhokken werd aangetroffen, tegenover 109 in 2010. In 2011 werd het eerste zwartsprietdikkopje op 8 juni waargenomen, 19 dagen eerder dan in 2010. Het laatste exemplaar werd gezien op 15 september, en vloog daarmee 4 dagen langer dan vorig jaar. Er werden zo'n 750 exemplaren minder gezien dan in 2010. De piek van de vliegtijd lag in de eerste week van augustus.

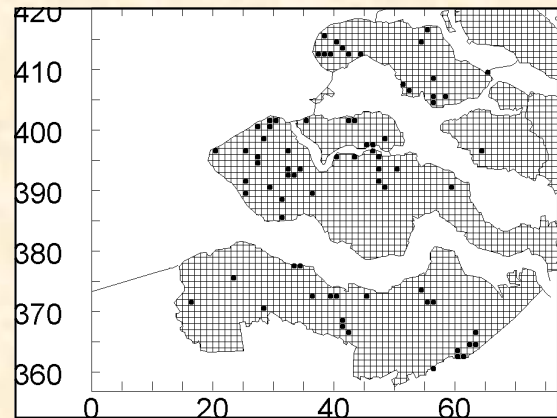
2.	2008		2009		2010		2011	
	aantal vpl.	aantal ex.	aantal vpl.	aantal ex.	aantal vpl.	aantal ex.	aantal vpl.	aantal ex.
Geelsprietdikkopje	0	0	7	7	1	1	1	1

Het geelsprietdikkopje wordt in Zeeland maar sporadisch waargenomen. In 2011 werd deze soort slechts op 1 plaats waargenomen. Op 18 augustus werd bij Nieuw-Haamstede een exemplaar gezien. Het geelsprietdikkopje is niet makkelijk te onderscheiden van het zwartsprietdikkopje, en wordt daarom mogelijk over het hoofd gezien. Misschien dat deze vlinder wel op meerdere locaties voorkomt, maar niet wordt herkend.

3.	2008		2009		2010		2011	
	aantal vpl.	aantal ex.	aantal vpl.	aantal ex.	aantal vpl.	aantal ex.	aantal vpl.	aantal ex.
Groot dikkopje	40	74	69	140	118	254	142	273

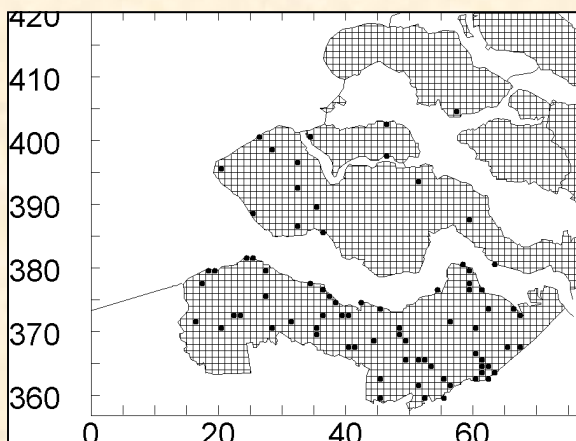
Het groot dikkopje heeft een redelijk goed jaar achter de rug. Van deze soort werden iets meer exemplaren gezien dan in 2010. Het eerste groot dikkopje werd in 2011 gezien op 7 mei, bijna een maand eerder dan in 2010. Het laatste exemplaar werd waargenomen op 11 augustus. Uit 75 kilometerhokken ontvingen we waarnemingen van deze soort, tegenover 70 kilometerhokken in 2010. De soort komt redelijk verspreid over de provincie voor.

GROTE PAGES

4.	2008		2009		2010		2011	
	aantal vpl.	aantal ex.	aantal vpl.	aantal ex.	aantal vpl.	aantal ex.	aantal vpl.	aantal ex.
Koninginnenpage	67	190	46	62	128	204	157	191

In 2011 werden redelijk wat koninginnenpages waargenomen. Het aantal vindplaatsen stijgt nog steeds, gezien bovenstaand overzichtje. Vooral in Zeeuws-Vlaanderen werd de soort goed gezien. Boven de Westerschelde was het aantal vindplaatsen beduidend minder. Opvallend dat uit het noorden van Zeeland bijna geen waarnemingen kwamen. Het eerste exemplaar werd gezien op 9 april, het laatste exemplaar vloog op 18 september. Begin mei werden de meeste koninginnenpages waargenomen, vooral trekkende exemplaren langs de Westerscheldedijk bij Breskens. Uit 78 kilometerhokken ontvingen we waarnemingen van de Koninginnenpage, tegenover 66 kilometerhokken in 2010.

WITJES

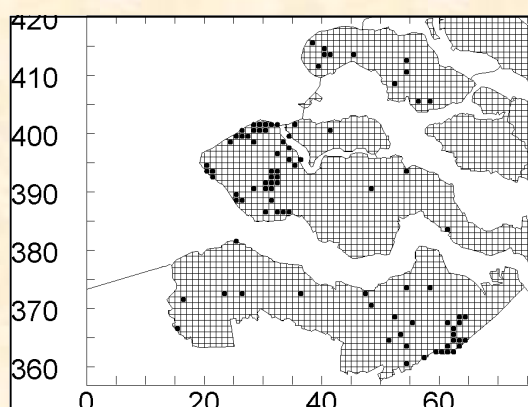
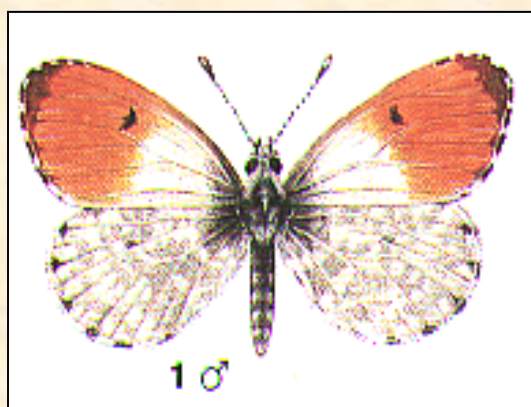
5.	2008		2009		2010		2011	
	aantal vpl.	aantal ex.	aantal vpl.	aantal ex.	aantal vpl.	aantal ex.	aantal vpl.	aantal ex.
Oranjetipje	95	168	177	297	166	259	222	407

Het oranjetipje had in 2011 een goed jaar. In 91 kilometerhokken werd de soort gezien, precies evenveel als vorig jaar.

Het oranjetipje werd voor het eerst waargenomen op 25 maart, wat erg vroeg in het jaar is.

Het laatste oranjetipje werd gezien op 27 mei.

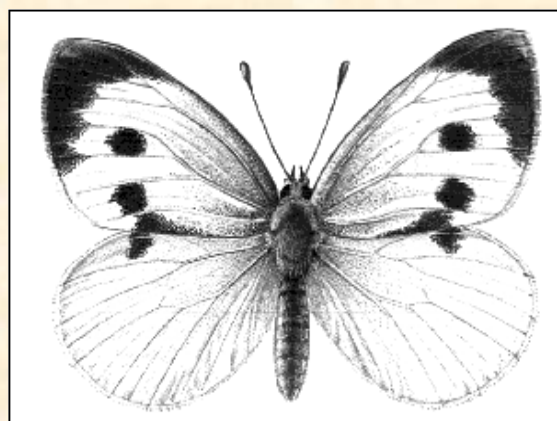
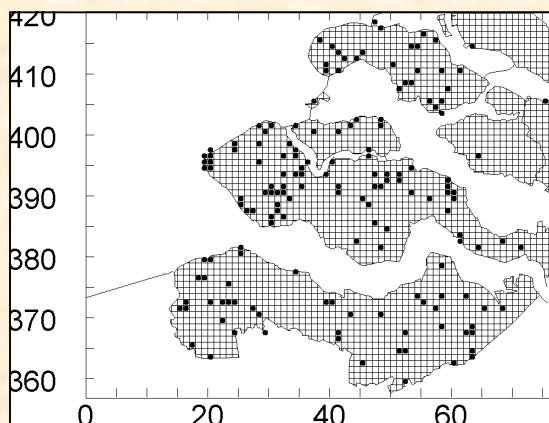
In de laatste week van april werden de meeste exemplaren waargenomen. Vooral op Walcheren en in Oost Zeeuws-Vlaanderen werden veel oranjetipjes gezien, zoals blijkt uit het verspreidingskaartje.

6.	2008		2009		2010		2011	
	aantal vpl.	aantal ex.	aantal vpl.	aantal ex.	aantal vpl.	aantal ex.	aantal vpl.	aantal ex.
Groot koolwitje	622	1398	837	2122	709	1512	674	1350

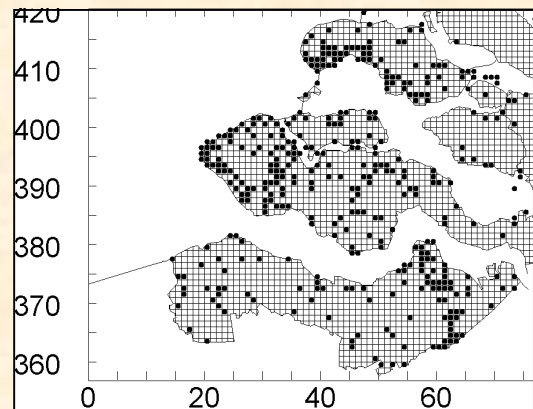
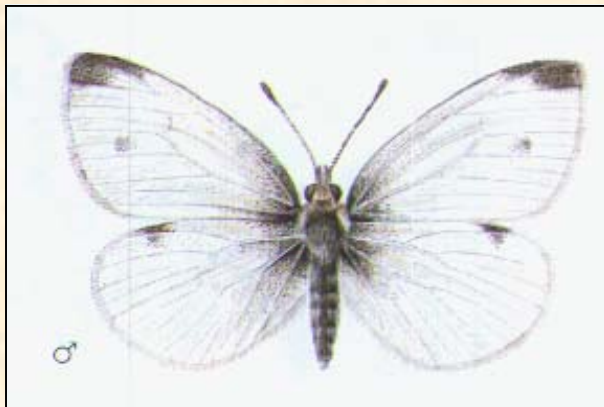
Het groot koolwitje is een zeer algemene vlinder, die verspreid over de hele provincie voorkomt. Uit 159 kilometerhokken werden waarnemingen ontvangen van deze soort, vorig jaar uit 132 kilometerhokken. Het aantal vindplaatsen en exemplaren kwam ongeveer uit op het niveau van 2008.

In 2011 werd het eerste exemplaar gezien op 3 maart. Het laatste groot koolwitje werd op 10 november waargenomen. Het warme najaarsweer zal daarmee te maken hebben gehad. Duidelijke pieken in de vliegtijd van deze soort waren in de eerste week van mei, de eerste week van juli en de derde week van augustus.

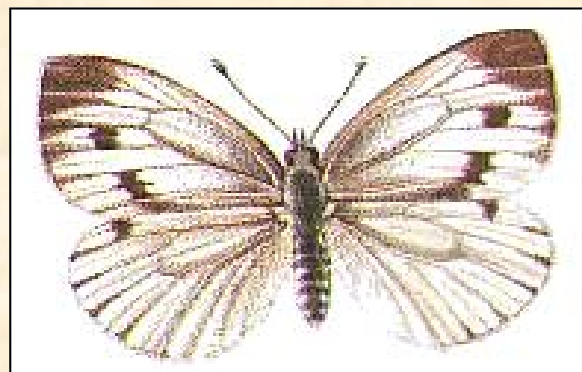
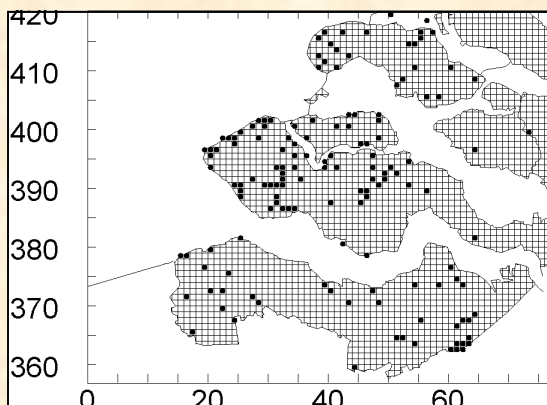
7.	2008		2009		2010		2011	
	aantal vpl.	aantal ex.	aantal vpl.	aantal ex.	aantal vpl.	aantal ex.	aantal vpl.	aantal ex.
<i>Klein koolwitje</i>	1116	3408	1575	5580	1799	13.223	1735	5291

Op 17 maart 2011 werd het eerste klein koolwitje waargenomen. Het laatste klein koolwitje werd gezien op 20 november. Eind april was de eerste piek in de vliegtijd van deze soort. De tweede piek was begin juli, en in de tweede helft van augustus was er een derde piek. De soort werd overal in de provincie waargenomen, in maar liefst 383 kilometerhokken, tegenover 385 kilometerhokken in 2010! Het aantal exemplaren dat gezien werd haalde het lang niet bij dat van vorig jaar. Het aantal vindplaatsen was iets minder dan vorig jaar. Het klein koolwitje is en blijft zeer algemeen in Zeeland.

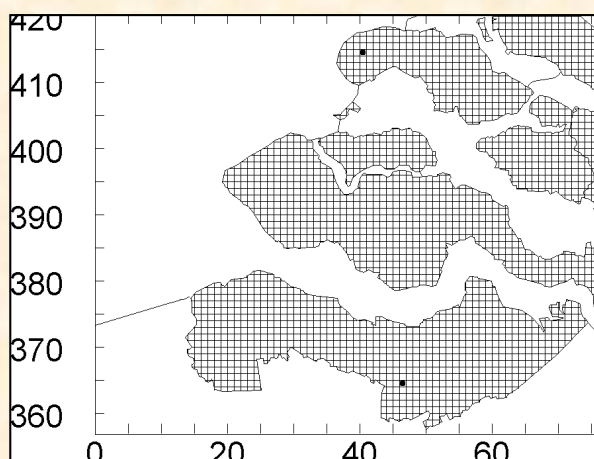
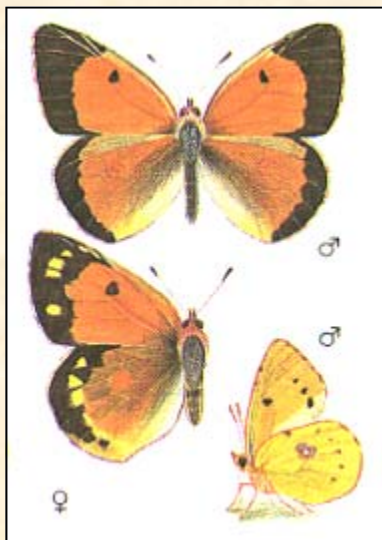
8.	2008		2009		2010		2011	
	aantal vpl.	aantal ex.	aantal vpl.	aantal ex.	aantal vpl.	aantal ex.	aantal vpl.	aantal ex.
<i>Klein geaderd witje</i>	459	1111	539	1152	468	2108	464	1050

Het klein geaderd witje werd in 2011 voor het eerst gezien op 24 maart. Het laatste exemplaar werd waargenomen op 21 oktober. De grootste piek in de vliegtijd van deze soort viel in de laatste week van april. In de laatste week van juni en begin is de tweede piek, en in de tweede helft van augustus de derde piek. Uit 144 kilometerhokken ontvingen we waarnemingen van het klein geaderd witje, tegenover 105 kilometerhokken in 2010. De soort werd verspreid over bijna de hele provincie waargenomen. Het aantal exemplaren was echter de helft van het aantal in 2010. Voor het klein geaderd witje was 2011 dan ook een matig jaar. In het veld is het onderscheid tussen een klein koolwitje en een klein geaderd witje niet altijd even duidelijk. De vlinder moet stilzitten om een trefzekere determinatie te kunnen geven, anders is de kans op verwarring aanwezig.

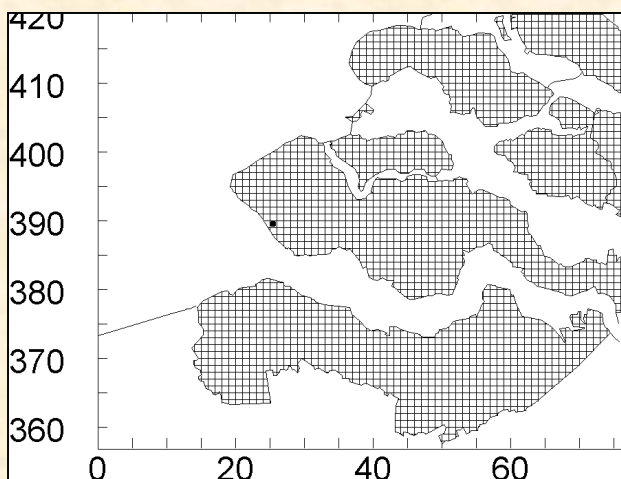
9.	2008		2009		2010		2011	
	aantal vpl.	aantal ex.	aantal vpl.	aantal ex.	aantal vpl.	aantal ex.	aantal vpl.	aantal ex.
Oranje luzernevlinder	4	4	644	1664	11	11	2	2

De oranje luzernevlinder is een trekvlinder, die elk jaar weer een wisselend beeld laat zien. Het is geen algemene soort in Zeeland. Na een fantastisch jaar in 2009 werden er in 2010 maar 11 exemplaren waargenomen, en het afgelopen jaar slechts 2 exemplaren. Dat betrof een waarneming op 4 juli uit Westdorpe, waar leden van de insectenwerkgroep van de Steltkluut deze soort zagen, en één uit Burgh-Haamstede, waar op 1 september een oranje luzernevlinder gezien werd. Hoeveel exemplaren zullen we in 2012 waarnemen??

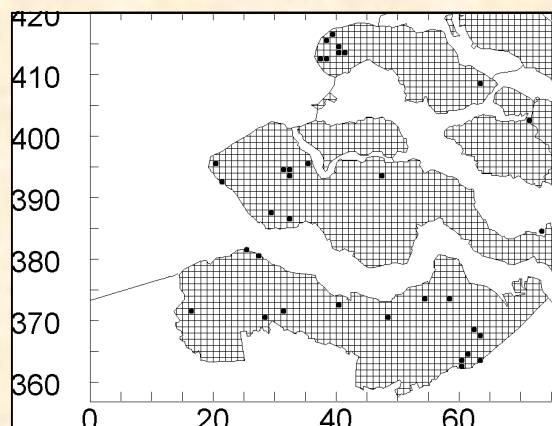
10.	2008		2009		2010		2011	
	aantal vpl.	aantal ex.	aantal vpl.	aantal ex.	aantal vpl.	aantal ex.	aantal vpl.	aantal ex.
Gele luzernevlinder	0	0	30	47	1	1	1	1

Van de gele luzernevlinder werd opnieuw maar 1 exemplaar waargenomen in 2011: op 23 mei in Dishoek. In 2009 werden relatief veel exemplaren van deze soort gezien, maar de afgelopen twee jaar was een gele luzernevlinder een zeldzaamheid. Wat zal 2012 opleveren?

11. <i>Citroenvlinder</i>	2008		2009		2010		2011	
	aantal vpl.	aantal ex.	aantal vpl.	aantal ex.	aantal vpl.	aantal ex.	aantal vpl.	aantal ex.
	28	33	47	47	57	64	54	56

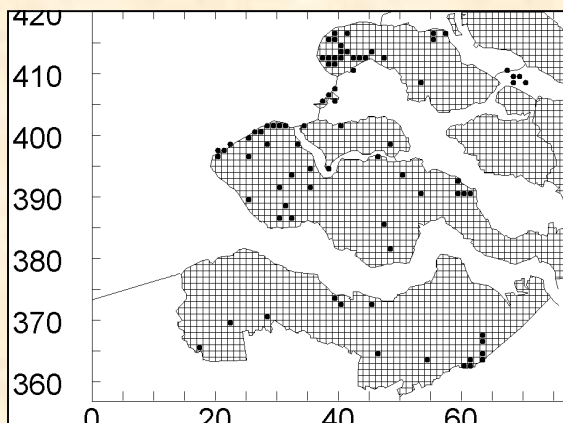
De citroenvlinder deed het in 2011 minder goed dan in de twee voorgaande jaren. Het eerste exemplaar werd gezien op 17 maart. Op 2 oktober werd de laatste citroenvlinder waargenomen. De meeste exemplaren vlogen tussen 21 maart en 25 mei. Citroenvlinders werden opnieuw gemeld uit het gebied rond Haamstede, maar ook uit Midden-Zeeland en vooral uit Zeeuws-Vlaanderen kwamen meldingen binnen. In 34 kilometerhokken werd de soort waargenomen, tegenover 24 kilometerhokken in 2010.

**BLAUWTJES,
VUURVLINDERS EN
KLEINE PAGES**

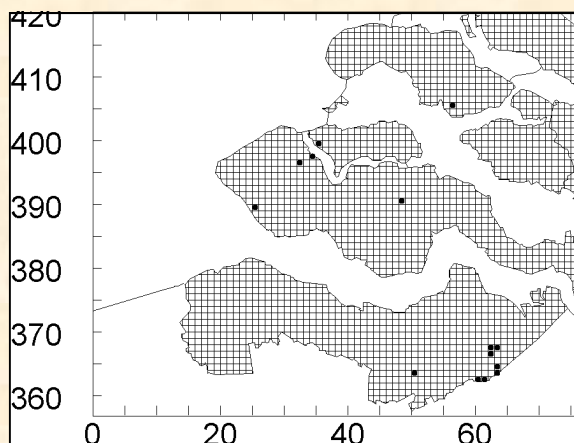
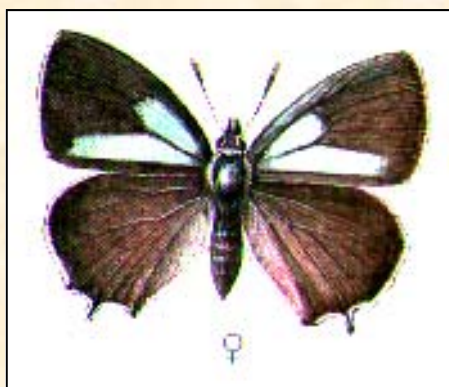
12. <i>Kleine vuurvliinder</i>	2008		2009		2010		2011	
	aantal vpl.	aantal ex.	aantal vpl.	aantal ex.	aantal vpl.	aantal ex.	aantal vpl.	aantal ex.
	198	2052	226	572	292	2044	208	488

De kleine vuurvliinder is in 2011 redelijk verspreid over de hele provincie waargenomen. Voor deze soort was 2011 echter een slecht jaar. In 82 kilometerhokken werd de kleine vuurvliinder gezien, tegenover 89 kilometerhokken in 2010. Het aantal exemplaren bereikte een dieptepunt. Ook het aantal vindplaatsen was laag. Oorzaak?? Geen idee. Het eerste exemplaar werd gezien op 6 april. De eerste piek was tussen half april en half mei. Een tweede piek viel begin juli, en eind september vlogen exemplaren van de derde generatie kleine vuurvinders. Op 8 november werd het laatste exemplaar waargenomen. Vooral op zandgronden was de kans het grootst om kleine vuurvinders te zien vliegen.

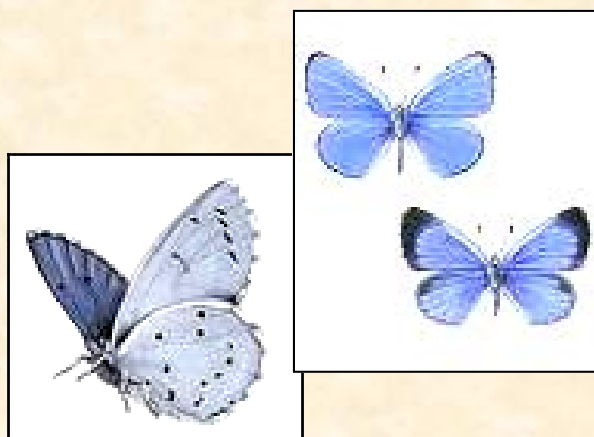
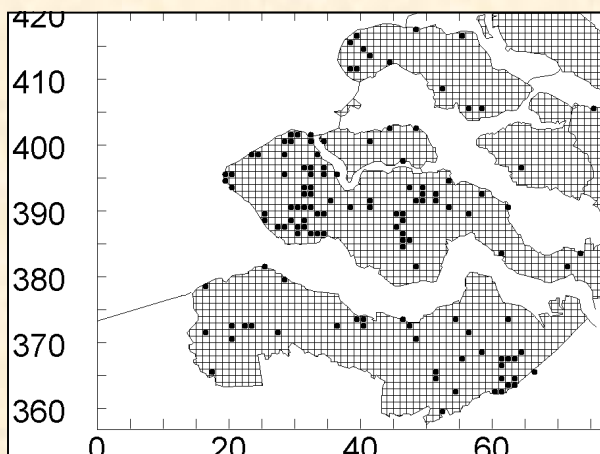
13. <i>Eikenpage</i>	2008		2009		2010		2011	
	aantal vpl.	aantal ex.	aantal vpl.	aantal ex.	aantal vpl.	aantal ex.	aantal vpl.	aantal ex.
	61	913	5	5	30	310	37	163

In 2011 was het aantal vindplaatsen van de eikenpage iets groter dan dat van 2010, maar het aantal exemplaren halveerde bijna. In Oost Zeeuws-Vlaanderen komt de soort vanouds veelvuldig voor. Hulst, Clinge en St.-Jansteen zijn echte bolwerken voor deze soort. In Ouwerkerk werden eikenpages rond de krekens gezien, en ook in Dishoek vlogen ze. In het Poelbos bij Goes werd slechts 1 eikenpage aangetroffen. Op 3 juni werd het eerste exemplaar waargenomen. Op 1 september werd het laatste exemplaar gezien. Uit 14 kilometerhokken ontvingen we waarnemingen, tegenover 8 kilometerhokken in 2010. In grote delen van Zeeland werd de soort niet waargenomen. Zou de eikenpage daar ook niet vliegen, of is het een onopvallende soort?

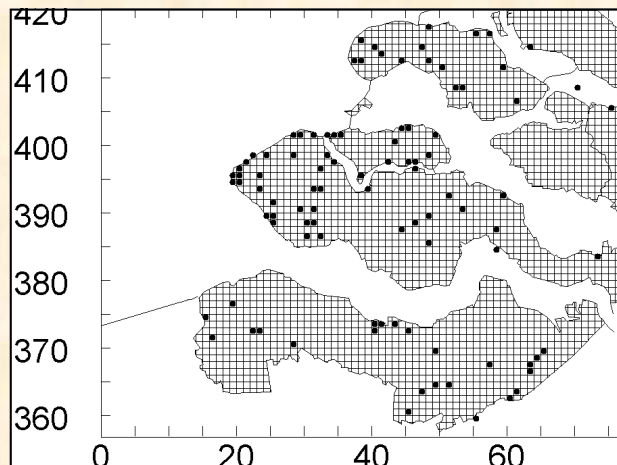
14. <i>Boomblauwtje</i>	2008		2009		2010		2011	
	aantal vpl.	aantal ex.	aantal vpl.	aantal ex.	aantal vpl.	aantal ex.	aantal vpl.	aantal ex.
	350	457	499	640	578	902	520	636

Het boomblauwtje had in 2011 een redelijk jaar. Het aantal vindplaatsen en het aantal exemplaren kwam ongeveer overeen met dat van 2009. Op 11 maart werd het eerste boomblauwtje gezien. Rond half april en de eerste helft van juli werden de meeste boomblauwtjes waargenomen. Op 20 oktober werd het laatste boomblauwtje waargenomen. Uit 128 kilometerhokken ontvingen we waarnemingen van boomblauwtjes, tamelijk goed verspreid over de hele provincie, tegenover 104 kilometerhokken in 2010.

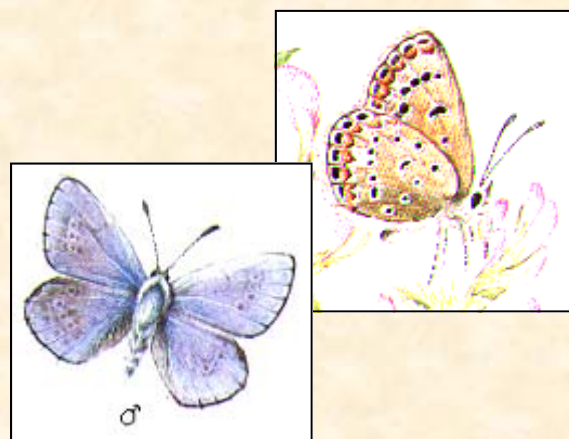
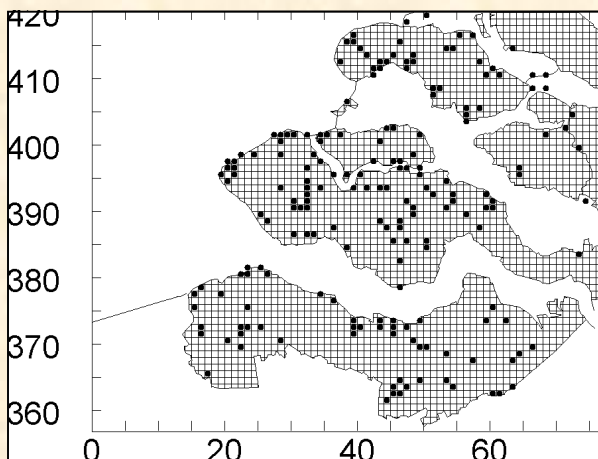
15.	2008		2009		2010		2011	
	aantal vpl.	aantal ex.	aantal vpl.	aantal ex.	aantal vpl.	aantal ex.	aantal vpl.	aantal ex.
Bruin blauwtje	60	94	141	270	178	412	188	329

In 2011 werd het eerste bruin blauwtje gezien op 21 april. Het laatste exemplaar werd waargenomen op 2 oktober. De vliegtijd laat diverse pieken zien: eind april, half juli, begin augustus en eind augustus. Deze Rode Lijst-soort komt verspreid over de hele provincie voor. In 96 kilometerhokken werd het bruin blauwtje waargenomen, tegenover 72 kilometerhokken in 2010. Deze soort deed het tamelijk goed in 2011.

16.	2008		2009		2010		2011	
	aantal vpl.	aantal ex.	aantal vpl.	aantal ex.	aantal vpl.	aantal ex.	aantal vpl.	aantal ex.
Icarusblauwtje	200	908	579	4765	509	5699	418	2010

Voor het icarusblauwtje was 2011 een matig jaar in Zeeland. Het eerste icarusblauwtje werd gezien op 20 april. De eerste piek in de vliegtijd lag in de tweede en derde week van mei. In de tweede week van juli was de tweede piek. Begin augustus was er nog een derde piek. Het laatste exemplaar werd waargenomen op 1 november. Het icarusblauwtje kon verspreid over de hele provincie worden waargenomen. Uit 188 kilometerhokken ontvingen we waarnemingen, vorig jaar waren dat er 193. Het aantal vindplaatsen en aantal exemplaren was beduidend lager dan in de twee voorgaande jaren.

AURELIA'S

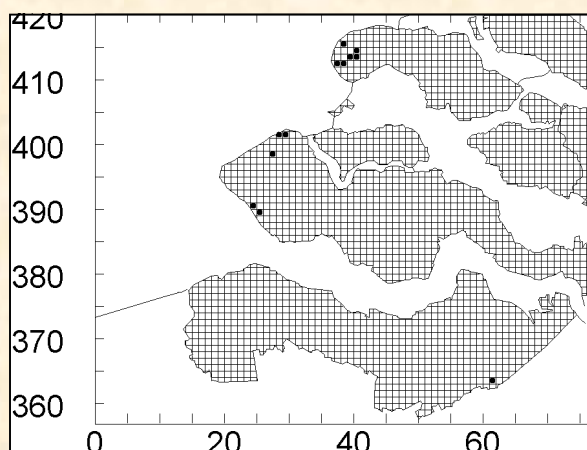
17. <i>Keizersmantel</i>	2008		2009		2010		2011	
	aantal vpl.	aantal ex.	aantal vpl.	aantal ex.	aantal vpl.	aantal ex.	aantal vpl.	aantal ex.
	0	0	1	1	0	0	0	0

In 2011 werden helaas geen waarnemingen van de keizersmantel gedaan.

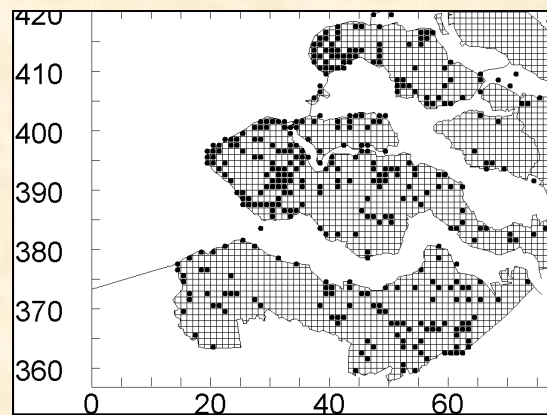
18. <i>Kleine parelmoervlinder</i>	2008		2009		2010		2011	
	aantal vpl.	aantal ex.	aantal vpl.	aantal ex.	aantal vpl.	aantal ex.	aantal vpl.	aantal ex.
	12	15	29	42	21	27	44	93

De kleine parelmoervlinder is een Rode Lijst-soort die vooral in de duinen voorkomt. In 2011 werden flink wat meer exemplaren gezien dan in de jaren daarvoor, maar toch kwam de soort in slechts 12 kilometerhokken voor, tegenover 8 kilometerhokken in 2010. Behalve waarnemingen op de Kop van Schouwen werden er ook op Walcheren kleine parelmoervlinders gezien, en tevens in de buurt van Sint-Jansteen in Zeeuws-Vlaanderen. Het eerste exemplaar werd gezien op 6 april. Het laatste exemplaar werd waargenomen op 15 oktober. Rond 20 mei werden de meeste exemplaren gezien van de kleine parelmoervlinder.

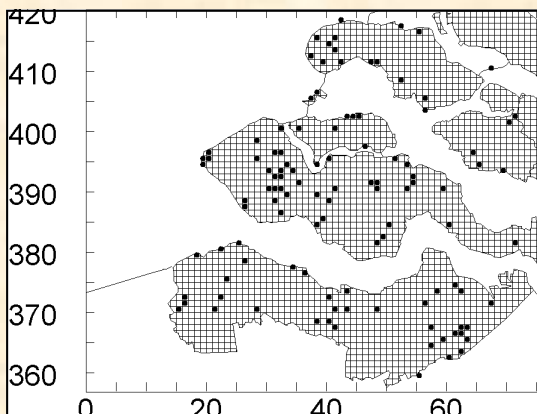
19. <i>Atalanta</i>	2008		2009		2010		2011	
	aantal vpl.	aantal ex.	aantal vpl.	aantal ex.	aantal vpl.	aantal ex.	aantal vpl.	aantal ex.
	889	3195	1159	2524	1651	4995	1668	4204

Op 15 januari 2011 werd al de eerste atalanta gezien. De volgende werd op 17 februari waargenomen. Vanaf 13 maart begon de soort echt te vliegen. Dat zou het begin inluiden van een goed jaar voor de atalanta. Bijna het hele jaar door konden atalanta's in Zeeland worden waargenomen. De eerste piek in de vliegtijd was in de tweede week van mei. De tweede piek was begin juli. In de tweede week van september was de derde en hoogste piek. Ook eind september en eind oktober kon nog volop genoten worden van rondvliegende atalanta's. Pas op 1 december werd het laatste exemplaar gezien. Deze soort kwam verspreid over de hele provincie voor, zoals onderstaand verspreidingskaartje duidelijk laat zien. In maar liefst 372 kilometerhokken werd de soort waargenomen, tegenover 339 kilometerhokken in 2010. Het aantal vindplaatsen kwam ongeveer overeen met dat van 2010.

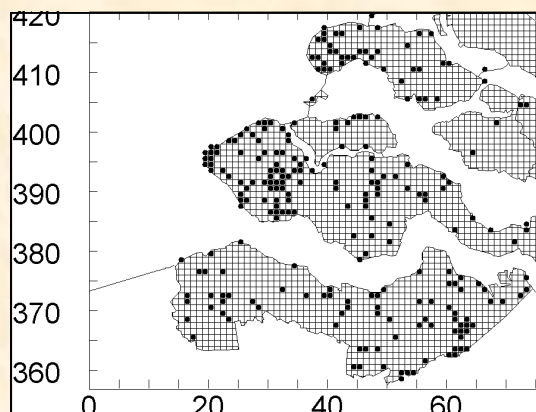
20. <i>Distelvlinder</i>	2008		2009		2010		2011	
	aantal vpl.	aantal ex.	aantal vpl.	aantal ex.	aantal vpl.	aantal ex.	aantal vpl.	aantal ex.
	205	274	2078	42388	276	465	209	255

Het aantal distelvlinders was, in vergelijking met het absoluut topjaar van 2009, niet de moeite waard in 2011. Het eerste exemplaar van deze trekvlinder werd waargenomen op 11 april. De distelvlinder werd waargenomen in 111 kilometerhokken, tegenover 132 kilometerhokken vorig jaar. Begin augustus was de kans het grootst om distelvlinders te zien. Deze nieuwe generatie vloog tot eind oktober, daarna werd de soort nog maar sporadisch waargenomen. Op 30 november werd het laatste exemplaar gezien. Deze fluctuatie in aantallen is bij deze soort heel normaal, en het duurt wellicht een aantal jaren voordat de soort weer tot een hoogtepunt komt.

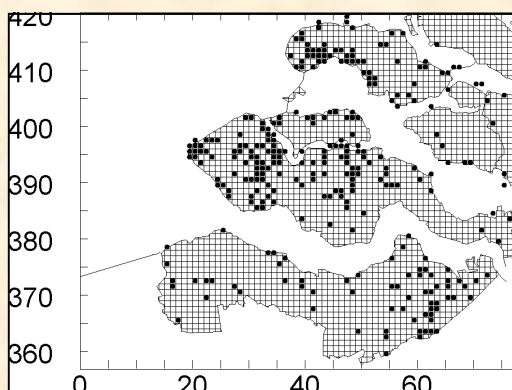
21. <i>Dagpauwoog</i>	2008		2009		2010		2011	
	aantal vpl.	aantal ex.	aantal vpl.	aantal ex.	aantal vpl.	aantal ex.	aantal vpl.	aantal ex.
	350	588	717	1737	956	2667	795	1200

Al op 16 januari 2011 kwam de eerste dagpauwoog uit zijn winterslaap tevoorschijn. In de derde week van april was de eerste piek. De tweede piek viel in de tweede week van juli. De derde piek was eind september. Op 8 december werd de laatste dagpauwoog van 2011 waargenomen. In de hele provincie kon men de soort aantreffen. In 244 kilometerhokken werd de soort gezien, tegenover 254 kilometerhokken in 2010. De dagpauwoog had een matig jaar in 2011.

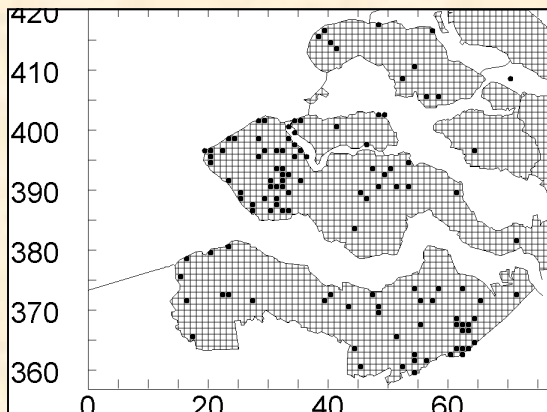
22. <i>Kleine vos</i>	2008		2009		2010		2011	
	aantal vpl.	aantal ex.	aantal vpl.	aantal ex.	aantal vpl.	aantal ex.	aantal vpl.	aantal ex.
	81	101	234	338	520	1060	988	1836

De kleine vos had in 2011 een uitstekend jaar. Zat de soort in 2010 al in de lift, 2011 verliep nog beter voor de kleine vos, gezien het hoge aantal vindplaatsen en exemplaren. Op 2 januari al werd het eerste exemplaar waargenomen, een duidelijke overwinteraar die wellicht in zijn winterslaap verstoord is. De laatste kleine vos werd pas op 30 november gezien. Pieken in de vliegtijd waren er in de derde week van maart en eind mei. Begin augustus werden de meeste exemplaren waargenomen. Ook half augustus en eind september werden er behoorlijk wat kleine vossen gezien. De soort kwam verspreid over de hele provincie voor. In 290 kilometerhokken werd de kleine vos waargenomen, tegenover 171 in 2010!

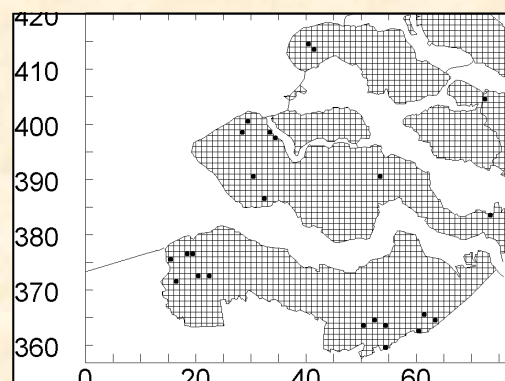
23.	2008		2009		2010		2011	
	aantal vpl.	aantal ex.	aantal vpl.	aantal ex.	aantal vpl.	aantal ex.	aantal vpl.	aantal ex.
<i>Gehakkelde aurelia</i>	354	707	572	970	769	1604	430	593

De gehakkelde aurelia behoort ook tot de overwinteraars. Pas op 8 maart werd het eerste exemplaar waargenomen. Het laatste exemplaar werd op 3 november gezien. Als we de vliegtijdgrafiek van deze soort bekijken, zien we 3 generaties van de gehakkelde aurelia. Eind maart / begin april een eerste piek, begin juli een tweede piek en half tot eind september een derde piek. De soort kwam redelijk verspreid over de hele provincie voor. In 117 kilometerhokken werd de soort gezien, tegenover 155 in 2010. Deze soort deed het slecht in 2011.

24.	2008		2009		2010		2011	
	aantal vpl.	aantal ex.	aantal vpl.	aantal ex.	aantal vpl.	aantal ex.	aantal vpl.	aantal ex.
<i>Landkaartje</i>	38	75	67	87	46	65	37	45

Ook het landkaartje is een vlinder die het in 2011 slecht deed. Het eerste exemplaar werd waargenomen op 19 april. In de laatste week van april was de eerste piek in de vliegtijd, eind juli de tweede. Van een derde piek was in 2011 geen sprake. Het laatste landkaartje werd gezien op 3 september. Uit slechts 24 kilometerhokken ontvingen we waarnemingen van het landkaartje, tegenover 27 in 2010. In grote delen van onze provincie komen we helaas geen landkaartjes tegen. Nu werden ze vooral vanuit Walcheren en Zeeuws-Vlaanderen gemeld.

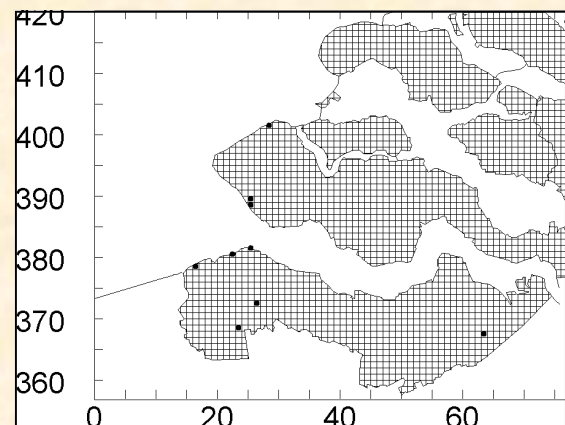
25. <i>Rouwmantel</i>	2008		2009		2010		2011	
	aantal vpl.	aantal ex.	aantal vpl.	aantal ex.	aantal vpl.	aantal ex.	aantal vpl.	aantal ex.
	0	0	0	0	0	0	0	0

Van de rouwmantel werden in 2011 helaas opnieuw geen exemplaren waargenomen in Zeeland.

26. <i>Grote vos</i>	2008		2009		2010		2011	
	aantal vpl.	aantal ex.	aantal vpl.	aantal ex.	aantal vpl.	aantal ex.	aantal vpl.	aantal ex.
	0	0	0	0	0	0	42	52

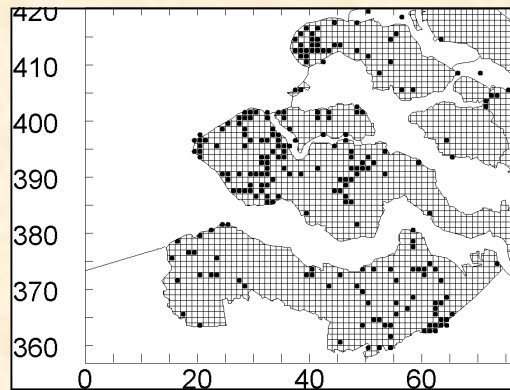
Van de grote vos werden in 2011 opvallend veel exemplaren doorgegeven. Vermoedelijk is het aantal van 50 exemplaren echter te hoog, Zo werden er op 22 april 17 exemplaren gemeld vanuit Breskens. Hoogstwaarschijnlijk zijn dit allemaal waarnemingen van vogelaars op de Telpost Breskens, die deze soort allemaal gezien hebben en vervolgens op Waarneming.nl hebben ingevoerd. Op 8 mei wordt de grote vos door 7 verschillende waarnemers gemeld vanuit Groede. Door deze dubbele waarnemingen krijg je natuurlijk een vertekend beeld. Desondanks toch bijzonder! Uit slechts 9 kilometerhokken werd de soort gemeld. De eerste waarneming vond plaats op 18 april, de laatste op 6 juli.

ZANDOOGJES

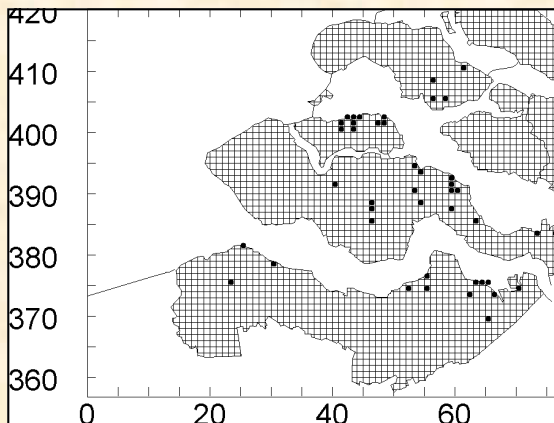
27. <i>Bont zandoogje</i>	2008		2009		2010		2011	
	aantal vpl.	aantal ex.	aantal vpl.	aantal ex.	aantal vpl.	aantal ex.	aantal vpl.	aantal ex.
	630	2147	972	2574	733	1674	914	2340

In 2011 werd het eerste bont zandoogje waargenomen op 29 maart. In de tweede helft van april was de eerste piek in de vliegtijd. In de eerste helft van juli was de tweede piek, en half - eind september was de derde piek in de vliegtijd van het bont zandoogje. Op 3 november werd het laatste exemplaar van deze soort gezien. Het bont zandoogje is een vlinder die zeer algemeen in Zeeland voorkomt. Landelijk gezien is deze soort aan een opmars bezig. Verspreid over de hele provincie kan deze soort worden waargenomen, maar wel in de buurt van bossen, parken en groepen bomen met ondergroei. Uit 225 kilometerhokken werd het bont zandoogje gemeld, tegenover 175 kilometerhokken in 2010!

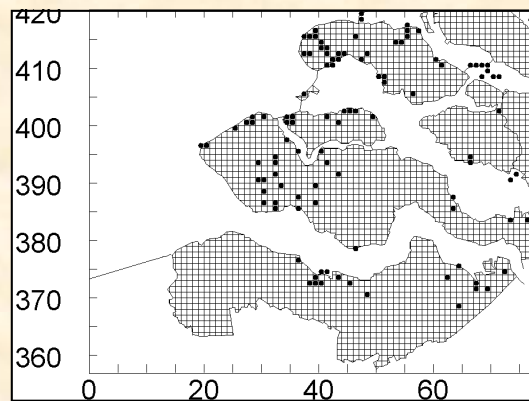
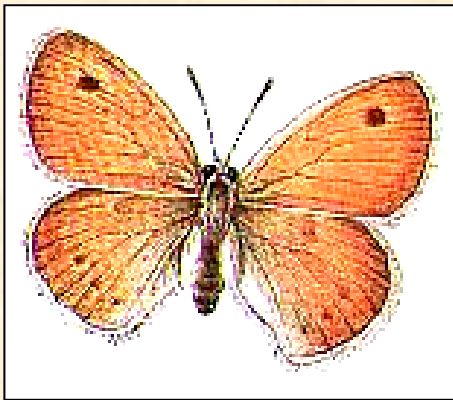
28. <i>Argusvlinder</i>	2008		2009		2010		2011	
	aantal vpl.	aantal ex.	aantal vpl.	aantal ex.	aantal vpl.	aantal ex.	aantal vpl.	aantal ex.
	75	124	84	138	51	87	60	83

In 2011 werd de eerste argusvlinder pas gezien op 21 april. De laatste argusvlinder werd waargenomen op 1 oktober. In de maand juni werden helemaal geen argusvlinders gezien. In de eerste helft van mei was de eerste piek in de vliegtijd, eind juli de tweede piek, en eind september werden vlinders van de derde generatie waargenomen. Het aantal vindplaatsen en exemplaren lag ongeveer op het niveau van 2010. Opvallend dat op Walcheren helemaal geen argusvlinders zijn gezien. Uit 43 kilometerhokken werd de argusvlinder gemeld, tegenover 37 in het voorgaande jaar. Landelijk gezien gaat het met deze vlindersoort bergafwaarts.

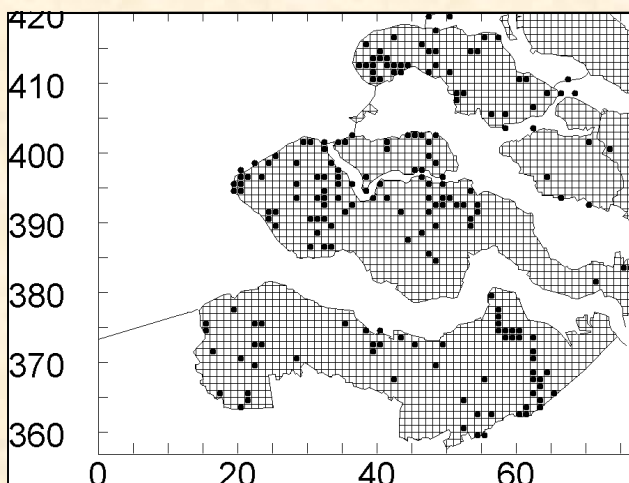
29. <i>Hooibeestje</i>	2008		2009		2010		2011	
	aantal vpl.	aantal ex.	aantal vpl.	aantal ex.	aantal vpl.	aantal ex.	aantal vpl.	aantal ex.
	66	262	110	433	197	1235	205	628

Het hooibeestje is een soort die het in 2011 slechter deed dan in 2010, maar toch aanmerkelijk beter dan in 2008 en 2009. Het eerste exemplaar werd waargenomen op 19 april. Het laatste exemplaar werd gezien op 29 september. Eind mei werden de meeste hooibeestjes geteld. Begin juli en half augustus waren er ook pieken in de vliegtijd. De soort kwam dus in 3 generaties voor in Zeeland. In 106 kilometerhokken werden hooibeestjes waargenomen, precies evenveel als in 2010.

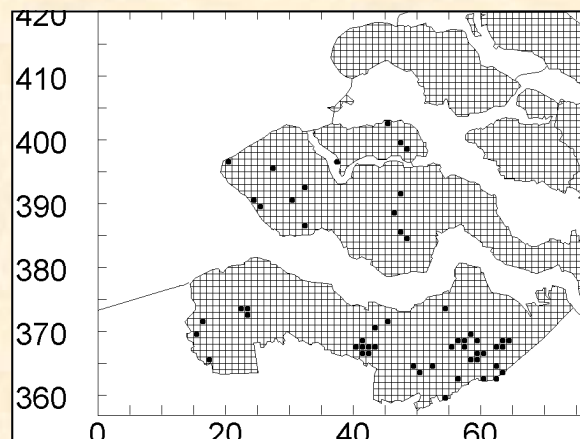
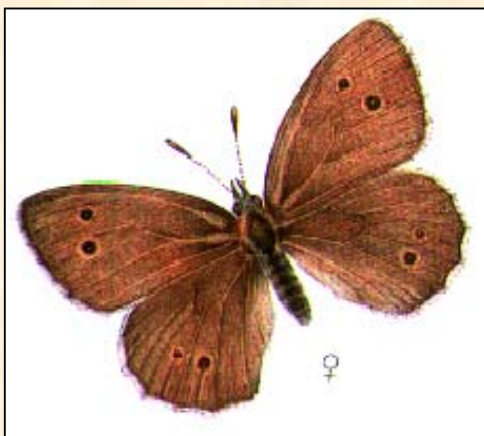
30. <i>Oranje zandoogje</i>	2008		2009		2010		2011	
	aantal vpl.	aantal ex.	aantal vpl.	aantal ex.	aantal vpl.	aantal ex.	aantal vpl.	aantal ex.
	257	2536	370	2317	536	5803	459	2783

Het eerste oranje zandoogje werd in 2011 op 9 juni waargenomen. Het laatste exemplaar werd gezien op 2 september. Het hoogtepunt van de soort lag in de laatste week van juli en de eerste week van augustus. De soort kwam verspreid over de hele provincie voor. In 198 kilometerhokken werden oranje zandoogjes waargenomen, tegenover 202 kilometerhokken in 2010. Het aantal exemplaren bleef flink achter bij vorig jaar. Toen had deze soort echt een topjaar. Het weer zal in 2011 wel van invloed zijn geweest op het voorkomen van het oranje zandoogje.

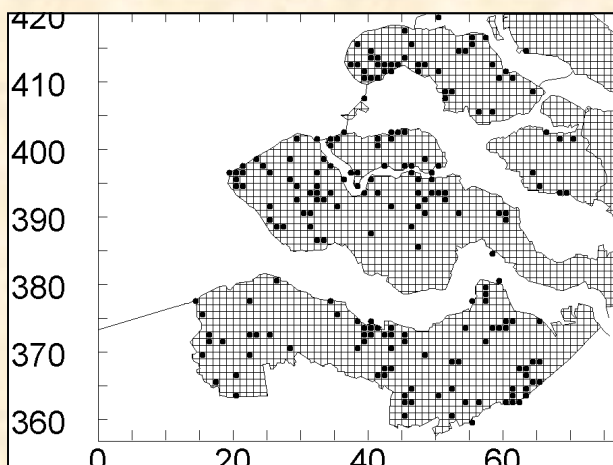
31. <i>Koevinkje</i>	2008		2009		2010		2011	
	aantal vpl.	aantal ex.	aantal vpl.	aantal ex.	aantal vpl.	aantal ex.	aantal vpl.	aantal ex.
	28	282	25	80	70	790	91	845

Van het koevinkje werd het eerste exemplaar gezien op 7 juni. Het laatste exemplaar werd waargenomen op 19 augustus. Het hoogtepunt van de vliegtijd lag in de laatste week van juni. Toen werden bijna 600 exemplaren geteld. Opvallend bij het koevinkje is dat zowel het aantal vindplaatsen als ook het aantal exemplaren toenam ten opzichte van 2010! Boven de Oosterschelde werden in 2011 geen koevinkjes gezien zoals op het verspreidingskaartje te zien is. In Zeeuws-Vlaanderen komt de soort het meest voor. Uit 54 kilometerhokken werden waarnemingen van het koevinkje doorgegeven, tegenover 39 kilometerhokken in 2010. Deze soort vertoont in onze provincie dan ook een stijgende lijn. Zit deze soort in de lift??

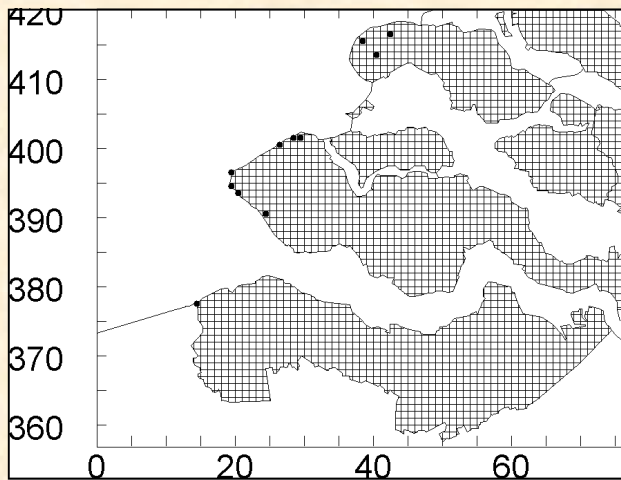
32. <i>Bruin zandoogje</i>	2008		2009		2010		2011	
	aantal vpl.	aantal ex.	aantal vpl.	aantal ex.	aantal vpl.	aantal ex.	aantal vpl.	aantal ex.
	319	8832	459	3158	497	20890	440	4296

Op 20 mei werd het eerste exemplaar van het bruin zandoogje waargenomen. Het laatste exemplaar werd op 26 september gezien. De top van de vliegtijd lag in de eerste helft van juli. Een tweede piek lag in de laatste week van augustus. Het aantal exemplaren was in 2010 erg hoog, in 2011 komen we maar uit op zo'n 20 % van het jaar daarvoor. Uit 204 kilometerhokken werden waarnemingen van het bruin zandoogje doorgegeven, tegenover 215 kilometerhokken in 2010. Toch zijn de waarnemingen afkomstig uit de hele provincie. Hoogste aantallen werden gemeld vanuit de Braakman in Zeeuws-Vlaanderen.

33. <i>Heivlinder</i>	2008		2009		2010		2011	
	aantal vpl.	aantal ex.	aantal vpl.	aantal ex.	aantal vpl.	aantal ex.	aantal vpl.	aantal ex.
	6	14	13	38	12	27	19	31

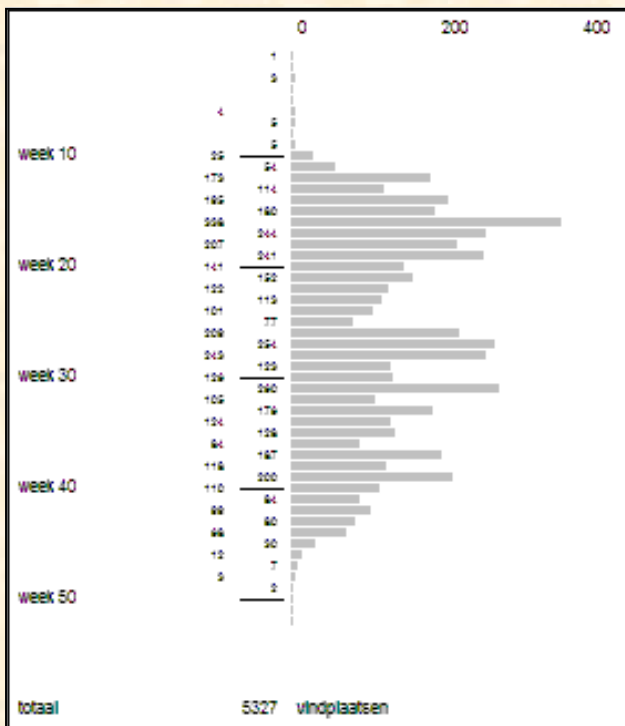
De heivlinder is een Rode Lijst-soort. Het aantal vindplaatsen in Zeeland blijft gering. Dat was ook weer in 2011 het geval. De aantallen vindplaatsen en exemplaren zijn vergelijkbaar met die van 2010. Het eerste exemplaar werd pas waargenomen op 7 juli. De laatste heivlinder werd gezien op 18 augustus. De werkelijke vliegperiode van deze soort is maar zo'n 4 weken. Uit slechts 11 kilometerhokken werden waarnemingen van de heivlinder doorgegeven. Dat is 5 meer dan het jaar daarvoor. In grote delen van Zeeland komt de soort helaas niet voor. Alleen in de duinen is de soort aan te treffen. Landelijk gezien gaat de heivlinder gestaag achteruit in aantallen.

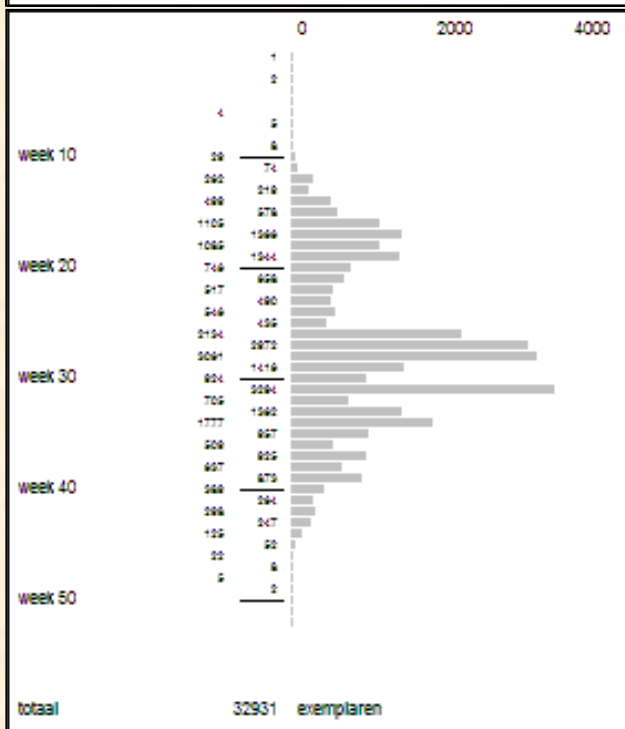
EINDE SOORTBESPREKING

Op deze pagina treft u een overzicht aan van het aantal vindplaatsen per week en het aantal waargenomen exemplaren per week in 2011. Daaruit blijkt duidelijk dat in week 16 (half april) het aantal vindplaatsen het hoogst was: 338; de meeste exemplaren werden waargenomen in week 31 (eind juli) (3294).

Totaal:
5327 vindplaatsen

Totaal:
32931 exemplaren

Het aantal vindplaatsen in 2011 is meer dan in 2010.
Het aantal waargenomen exemplaren is in 2011 bijna de helft van het aantal exemplaren dat het jaar daarvoor gezien werd.
Een heel groot verschil!

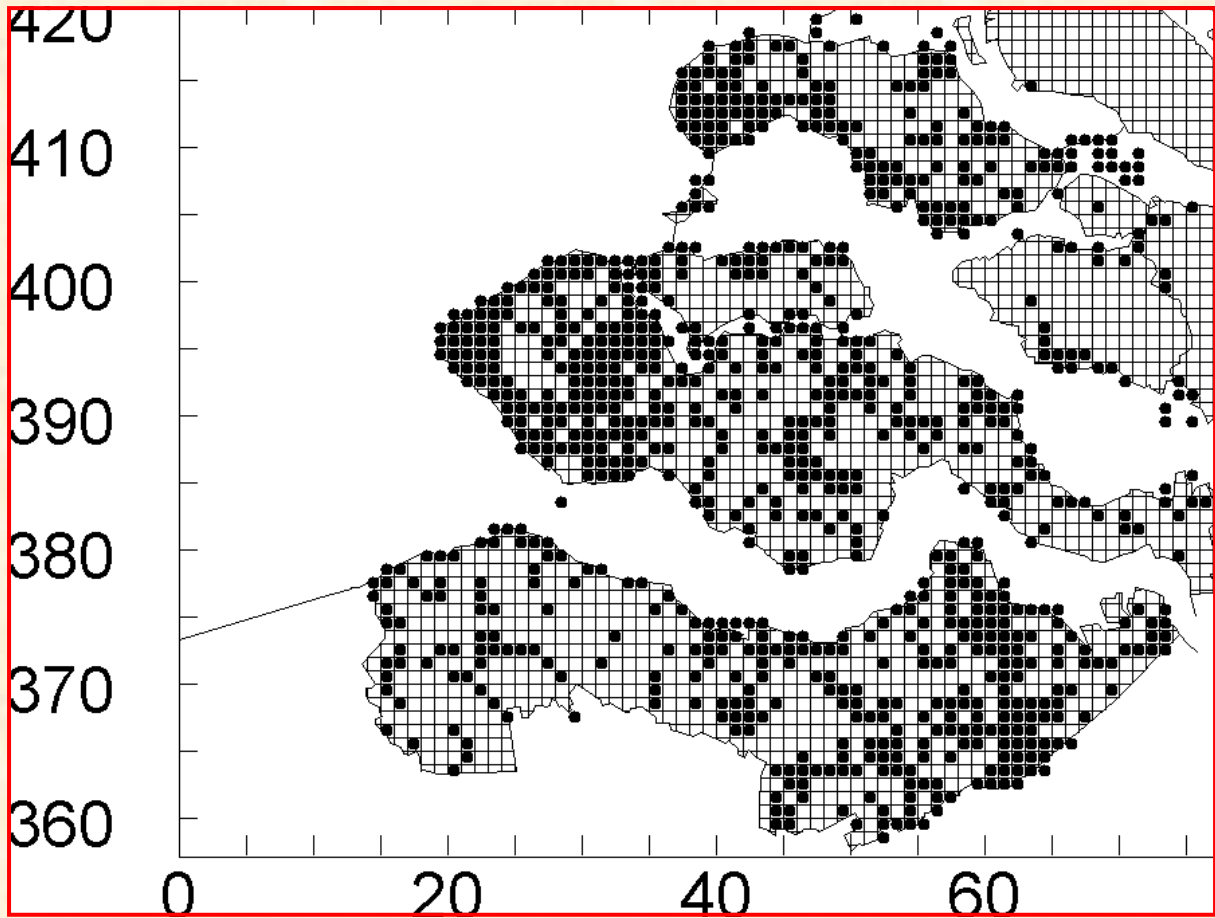
Gegevens uit 2010:
4631 vindplaatsen
70672 exemplaren

soort	aantal km-hokken	eerste waarneming	laatste waarneming	bijzonderheden
1. Zwartsprietdikkopje	130	8 juni	15 sept.	
2. Geelsprietdikkopje	1	18 augustus	18 augustus	zeldzaam
3. Groot dikkopje	75	7 mei	11 aug.	
4. Koninginnenpage	78	9 april	18 sept.	
5. Oranjetipje	91	25 maart	27 mei	
6. Groot koolwitje	159	3 maart	10 nov.	
7. Klein koolwitje	383	17 maart	20 nov.	
8. Klein geaderd witje	144	24 maart	21 okt.	
9. Oranje luzernevlinder	2	4 juli	1 september	trekvlinder
10. Gele luzernevlinder	1	23 mei	23 mei	trekvlinder
11. Citroenvlinder	34	17 maart	2 okt.	overwinteraar
12. Kleine vuurvlinder	82	6 april	8 nov.	
13. Eikenpage	14	3 juni	1 september	
14. Boomblauwtje	128	11 maart	20 okt.	
15. Bruin blauwtje	96	21 april	2 okt.	Rode Lijst-soort
16. Icarusblauwtje	188	20 april	1 nov.	
17. Keizersmantel	0	—	—	zeldzaam
18. Kleine parelmoervlinder	12	6 april	15 okt.	Rode Lijst-soort
19. Atalanta	372	15 jan.	1 dec.	trekvlinder / overwinteraar
20. Distelvlinder	111	11 april	30 nov.	trekvlinder
21. Dagpauwoog	244	16 jan.	8 dec.	overwinteraar
22. Kleine vos	290	2 jan.	30 nov.	overwinteraar
23. Gehakelde aurelia	117	8 maart	3 nov.	overwinteraar
24. Landkaartje	24	19 april	3 sept.	
25. Rouwmantel	0	—	—	zeldzaam
26. Grote vos	9	18 april	6 juli	zeldzaam
27. Bont zandoogje	225	29 maart	3 nov.	
28. Argusvlinder	43	21 april	1 okt.	
29. Hooibeestje	106	19 april	29 sept.	
30. Oranje zandoogje	198	9 juni	2 sept.	
31. Koevinkje	54	7 juni	19 aug.	
32. Bruin zandoogje	204	20 mei	26 sept.	
33. Heivlinder	11	7 juli	18 aug.	Rode Lijst-soort

**Waarnemingsgemiddelden per soort per jaar:
2006 t/m 2011**

	2006	2007	2008	2009	2010	2011	GEM.
1. Bruin zandoogje	13.11	11.05	27.69	6.88	42.03	9.76	18.42
2. Koevinkje	7.95	3.79	10.07	3.20	11.29	9.29	7,60
3. Eikenpage	3.70	10.67	14.97	1.00	10.33	4.41	7.51
4. Oranje zandoogje	6.04	5.04	9.87	6.26	10.83	6.06	7.35
5. Zwartsprietdikkopje	4.30	4.51	9.38	5.06	11.09	6.63	6.83
6. Icarusblauwtje	5.75	3.30	4.54	8.27	11.20	4.81	6.31
7. Kleine vuurvlinder	4.11	4.26	10.36	2.53	7.00	2.35	5.10
8. Distelvlinder	2.94	1.70	1.34	20.40	1.68	1.22	4.88
9. Klein koolwitje	4.34	5.06	3.05	3.54	7.35	3.05	4.40
10. Hooibeestje	2.65	4.09	3.97	3.94	6.27	3.06	4.00
11. Klein geaderd witje	4.20	3.78	2.42	2.14	4.50	2.26	3.22
12. Atalanta	3.79	2.96	3.59	2.18	3.03	2.52	3.01
13. Bont zandoogje	3.02	2.94	3.41	2.65	2.28	2.56	2.81
14. Groot koolwitje	2.50	2.75	2.25	2.54	2.13	2.00	2.36
15. Dagpauwoog	3.20	2.23	1.68	2.42	2.79	1.51	2.31
16. Koninginnenpage	2.62	2.48	2.84	1.35	1.59	1.22	2.02
17. Heivlinder	1.24	1.71	2.33	2.92	2.25	1.63	2.01
18. Oranjetipje	2.69	2.15	1.77	1.68	1.56	1.83	1.95
19. Bruin blauwtje	2.19	1.50	1.57	1.91	2.31	1.75	1.87
20. Groot dikkopje	1.34	1.82	1.85	2.03	2.15	1.92	1.85
21. Gehakelde aurelia	1.89	1.51	1.99	1.70	2.09	1.38	1.76
22. Kleine vos	1.61	1.48	1.39	1.44	2.04	1.86	1.64
23. Argusvlinder	1.44	1.61	1.65	1.64	1.71	1.38	1.57
24. Landkaartje	1.73	1.49	1.97	1.30	1.41	1.22	1.52
25. Oranje luzernevlinder	2.05	1.34	1.00	2.58	1.00	1.00	1.50
26. Boomblauwtje	1.21	1.87	1.31	1.28	1.56	1.22	1.41
27. Kleine parelmoervlinder	1.21	1.00	1.25	1.45	1.29	2.11	1.39
28. Gele luzernevlinder	1.33	1.92	0	1.57	1.00	1.00	1.14
29. Citroenvlinder	1.16	1.11	1.18	1.00	1.12	1.04	1.10
30. Geelsprietdikkopje	1.88	1.00	0	1.00	1.00	1.00	0.98
31. Grote vos	1	1	0	0	0	1.24	0.54
32. Keizersmantel	1	1	0	0	0	0	0.33
33. Rouwmantel	1	1	0	0	0	0	0.33

In 2011 werden uit 857 kilometerhokken waarnemingsgegevens doorgegeven.
In 2010 ging het om 782 kilometerhokken.

TENSLOTTE

- Op voorgaande bladzijden is bij elke dagvlindersoort vermeld het aantal vindplaatsen en het aantal exemplaren. Dit zegt wel iets over de soort, maar het is minstens zo interessant om te kijken naar het waarnemingsgemiddelde per soort per jaar. Daartoe is het aantal exemplaren gedeeld door het aantal vindplaatsen. Een waarnemingsgemiddelde van 6.0 bijvoorbeeld betekent, dat er per waarneming gemiddeld 6 exemplaren van een soort worden gezien. De ene keer kunnen dat 3 exemplaren zijn, de andere keer 9 exemplaren, maar gemiddeld kom je dan uit op 6 ($3+9 = 12:2 = 6$).
In de tabel op pagina 23 zien we het resultaat daarvan. Deze tabel gaat over de jaren 2006 t/m 2011. Enkele opvallende zaken daaruit:
 - Het bruin zandooogje steekt er ook in 2011 met kop en schouders boven uit, hoewel van deze soort veel minder exemplaren werden gezien dan in het jaar daarvoor. Gemiddeld werden per waarneming van deze soort 9,76 bruine zandooogjes gezien. Dat kan alleen als van zo'n vlinder veel exemplaren bij elkaar in de buurt vliegen. Bruine zandooogjes komen dan ook in grote aantallen op één locatie voor.
 - Het koevinkje steeg van een vijfde naar een tweede plaats in deze tabel. Deze soort heeft opnieuw een goed jaar achter de rug en vertoont een stijgende lijn! Het waarnemingsgemiddelde kwam in 2011 aardig in de buurt van het bruin zandooogje.
 - Het zwartsprietdikkopje zakte van de tweede naar de vijfde plaats.
 - De eikenpage steeg van de vierde naar de derde plaats, terwijl het oranje zandooogje zakte van de derde naar de vierde plaats.
 - De heivlinder zakte van de twaalfde naar de zeventiende plaats.
 - Het geelsprietdikkopje werd in 2011 slechts op 1 plaats met zekerheid waargenomen.
 - De keizersmantel en de rouwmantel werden helemaal niet waargenomen in 2011.

In vergelijking met 2010 was 2011 gemiddeld een matig vlinderjaar. Het aantal waargenomen exemplaren was in 2011 bijna de helft van het aantal exemplaren dat het jaar daarvoor gezien werd. Een heel groot verschil! De weersomstandigheden zullen daaraan in belangrijke mate hebben bijgedragen.

In het jaar 2012 ontvangen we graag weer van zoveel mogelijk mensen waarnemingen van dagvlinders. Alle waarnemingen graag nauwkeurig noteren en doorgeven aan de samensteller van dit jaaroverzicht: Henk Wagenaar (henkw16@tele2.nl) of invoeren op www.waarneming.nl. Alvast bedankt voor uw medewerking.

Dankwoord:

Onze dank gaat uit naar alle mensen die waarnemingsgegevens hebben doorgegeven aan de Vlinder- en Libellenwerkgroep Zeeland of via Waarneming.nl.

In het bijzonder gaat onze dank uit naar:

- *Vlinderwerkgroep West Zeeuws-Vlaanderen (werkgroep van Natuurbeschermingsver. 't Duumpje)* en *Insectenwerkgroep Oost Zeeuws-Vlaanderen (werkgroep van Natuurbeschermingsver. de Steltkluut)* voor het beschikbaar stellen van hun waarnemingsgegevens voor dit jaaroverzicht.;
- *Henny Waanders* voor het regelen van gegevens uit Waarneming.nl
- *Angelique Belfroid* en *Anton Baaijens* voor het verzamelen en verwerken van de tuinwaarnemingen.